

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ



دانشگاه الزهراء (س)

دانشکده علوم اجتماعی و اقتصاد

پایان نامه

جهت اخذ درجه کارشناسی ارشد

رشته علوم اقتصادی

عنوان

اثر ساختار مالکیت بر رفتار احتیاطی بانکها

استادان راهنما

دکتر احمد یزدان پناه

دکتر حمید کردبچه

استاد مشاور

دکتر محمد حسن حسنی

دانشجو

لیلا پردل

مهر ۱۳۸۹

تقدیم به:

پدر و مادرم

آنان که فروغ نگاهشان، گرمی کلامشان و روشنی رویشان سرمایه‌های جاودانی زندگی من است.  
در برابر وجود کرامتشان زانوی ادب بر زمین می‌زنم و بادی ملو از عشق، محبت و خضوع بر  
دستان بوسه می‌زنم.

و

دو برادر عزیزم

علیرضا و ابوالفضل به پاس قلب‌های بزرگ و محبت‌های بی‌دینشان

## تقدیر و تشکر

سپاس فروان به درگاه ایزد منان که بر این حقیر منت نهاد و توفیق راهیابی به ورطه علم و دانش را بر من ارزانی داشت تا توشه‌ای هر چند اندک از این بیکران برچینم. به امید آنکه توفیق ادامه راه را نصیبم فرماید.

بر خود واجب می‌دانم از جناب آقای دکتر حمید کردبچه، استاد گرانقدر که همواره از راهنمایی‌های مدبرانه و همکاریهای بی‌دریغ ایشان بهره‌مند بوده‌ام، قبول زحمت فرموده و مسئولیت اصلی راهنمایی این پایان‌نامه را بر عهده گرفته‌اند، تشکر نمایم.

## چکیده

هدف این تحقیق بررسی رابطه بین مالکیت بانک و رفتار احتیاطی بانکها در صنعت بانکداری ایران می‌باشد. اگرچه رابطه بین مالکیت و عملکرد در ادبیات کاربردی به خوبی مورد مطالعه قرار گرفته است اما مطالعات کمتری به اثر مالکیت بر رفتار احتیاطی و وامدهی بانکها متمرکز شده‌اند. این تحقیق به عنوان اولین مطالعه بر روی سیستم بانکداری ایران قصد دارد با استفاده از یک نمونه پانل شامل ۱۲ بانک برای دوره زمانی ۱۳۸۷ - ۱۳۸۱ به مطالعه این موضوع بپردازد. بدین منظور عوامل اصلی رفتار احتیاطی بصورت متغیرهای توضیحی و کنترلی در نظر گرفته شده‌اند تا مدل دقیق‌تری برای توصیف روابط بین رفتار احتیاطی بانک و ساختار مالکیت بانکها فراهم گردد.

یافته‌های این مطالعه شواهد معتبری جهت استنتاج این نتیجه فراهم می‌کند که بانکهای با مالکیت دولتی نسبت به بانکهای خصوصی احتیاط کمتری در پرداخت وام دارند. علاوه بر این نتایج این تحقیق نشان می‌دهد بانکهای بزرگتر نسبت به بانکهای کوچکتر محتاطتر هستند. همچنین یافته‌های تحقیق بیانگر آن است که کاهش تمرکز ساختار بازار در صنعت بانکداری و افزایش رشد تولید ناخالص داخلی منجر به رفتار احتیاطی کمتر بانکها می‌شود. نتایج همچنین گویای این است که درصد بالاتر مطالبات معوق به احتیاط بیشتر بانکها در اعطای وام موجب می‌گردد. آخرین نتایج بیانگر محتاطتر شدن بانکهای با مالکیت دولتی در طول زمان می‌باشد که این امر نشان‌دهنده آثار مثبت اصلاحات نظام بانکداری ایران در طی دهه اخیر می‌باشد.

**واژگان کلیدی:** بانک، ساختار مالکیت، احتیاط بانک و ریسک اعتبار

|                    |   |
|--------------------|---|
| فهرست جدول‌ها..... | و |
| فهرست شکل‌ها.....  | ز |

## فصل اول: کلیات تحقیق..... ۱

|                                 |   |
|---------------------------------|---|
| ۱-۱ مقدمه.....                  | ۲ |
| ۲-۱ مسئله پژوهش.....            | ۳ |
| ۳-۱ پرسش‌های پژوهش.....         | ۴ |
| ۴-۱ اهداف پژوهش و ضرورت آن..... | ۵ |
| ۵-۱ فرضیات پژوهش.....           | ۵ |
| ۶-۱ تعاریف عملیاتی.....         | ۶ |

## فصل دوم: مروری بر نظام بانکی کشور..... ۸

|   |    |
|---|----|
| ۱-۲ مقدمه.....                                  | ۹  |
| ۲-۲ بازارهای مالی.....                          | ۹  |
| ۳-۲ انواع بازارهای مالی.....                    | ۱۲ |
| ۴-۲ واسطه‌های مالی.....                         | ۱۳ |
| ۵-۲ ارائه خدمات مالی توسط بانک‌ها.....          | ۱۴ |
| ۱-۵-۲ جمع‌پس‌اندازها.....                       | ۱۵ |
| ۲-۵-۲ دستیابی به اطلاعات.....                   | ۱۵ |
| ۳-۵-۲ مدیریت ریسک.....                          | ۱۶ |
| ۶-۲ ساختار نظام مالی ایران.....                 | ۱۷ |
| ۷-۲ گزارشی از وضعیت بانکی کشور در سال ۱۳۸۷..... | ۱۹ |

|    |   |
|----|---|
| ۲۰ | ..... دارایی‌های بانکی، دارایی‌های درآمدزا                    |
| ۲۱ | ..... نقدینگی   |
| ۲۶ | ..... سپرده‌های بخش غیردولتی و تسهیلات اعطایی به بخش غیردولتی |
| ۲۷ | ..... مطالبات سررسید گذشته و معوق                             |
| ۲۷ | ..... سپرده‌ها  |
| ۲۸ | ..... تسهیلات   |
| ۳۱ | ..... نرخ سود سپرده‌ها و تسهیلات                              |
| ۳۳ | ..... تحولات سیستم بانکی کشور در طول سال‌های اخیر             |
| ۳۵ | ..... خلاصه و نتیجه فصل                                       |

## فصل سوم: ادبیات تحقیق

|    |  |
|----|--|
| ۳۷ | .....  |
| ۳۸ | ..... ۱-۳ مقدمه  |
| ۳۸ | ..... ۲-۳ ریسک‌های بانکی و انواع آن                    |
| ۳۹ | ..... ۱-۲-۳ ریسک اعتباری                               |
| ۴۰ | ..... ۲-۲-۳ ریسک کشوری و ریسک انتقال وجوه              |
| ۴۱ | ..... ۳-۲-۳ ریسک بازار                                 |
| ۴۱ | ..... ۴-۲-۳ ریسک نرخ بهره                              |
| ۴۲ | ..... ۵-۲-۳ ریسک نقدینگی                               |
| ۴۲ | ..... ۶-۲-۳ ریسک عملیاتی                               |
| ۴۳ | ..... ۷-۲-۳ ریسک حقوقی                                 |
| ۴۳ | ..... ۸-۲-۳ ریسک شهرت                                  |
| ۴۴ | ..... ۳-۳ مفهوم رفتار احتیاطی و روش‌های اندازه‌گیری آن |
| ۴۶ | ..... ۴-۳ تحلیل ریسک اعتباری                           |
| ۴۶ | ..... ۱-۴-۳ تمرکز اعتبار                               |
| ۴۷ | ..... ۲-۴-۳ فرایند عرضه و نظارت بر اعتبار              |

|    |   |
|----|---|
| ۴۷ | .....عرضه اعتبار به بخش‌های حساس به نقدینگی                 |
| ۴۸ | .....۵-۳ روش‌های محاسبه ریسک اعتباری                        |
| ۴۸ | .....۱-۵-۳ نگرش استاندارد شده در مورد ریسک اعتباری          |
| ۴۹ | .....۲-۵-۳ نگرش مبتنی بر نرخ بندی داخلی                     |
| ۵۱ | .....۶-۳ ساختار مدیریت ریسک اعتباری و نحوه اجرای آن در بانک |
| ۵۴ | .....۷-۳ ساختار مالکیت                                      |
| ۵۵ | .....۸-۳ مفهوم تمرکز و روش‌های اندازه‌گیری آن               |
| ۵۷ | .....۹-۳ ریسک نقدینگی                                       |
| ۵۷ | .....۱-۹-۳ ابعاد ریسک نقدینگی                               |
| ۵۸ | .....۲-۹-۳ مدیریت نقدینگی و نظریه‌های آن                    |
| ۵۸ | .....۳-۹-۳ نظریه‌های نقدینگی                                |
| ۶۱ | .....۴-۹-۳ شاخص‌های نقدینگی                                 |
| ۶۲ | .....۱۰-۳ خلاصه و نتیجه فصل                                 |

## فصل چهارم: مرور مطالعات انجام شده در اندازه‌گیری رفتار

|    |                                       |
|----|---------------------------------------|
| ۶۴ | .....احتیاطی بانک‌ها                  |
| ۶۵ | .....۱-۴ مقدمه                        |
| ۶۵ | .....۲-۴ مطالعات مربوط به سایر کشورها |
| ۶۷ | .....۱-۲-۴ جیا ۲۰۰۹                   |
| ۷۲ | .....۲-۲-۴ ساپینزا ۲۰۰۲               |
| ۷۴ | .....۳-۲-۴ ساندرز و همکاران ۱۹۹۰      |
| ۷۷ | .....۴-۲-۴ بک و همکاران ۲۰۰۵          |
| ۸۱ | .....۳-۴ خلاصه و نتیجه فصل            |



## فصل پنجم: تجزیه و تحلیل داده‌ها، برآورد مدل و تفسیر نتایج... ۸۴

۱-۵ مقدمه..... ۸۵

۲-۵ معرفی متغیرهای به کار رفته در مدل عوامل مؤثر بر رفتار احتیاطی بانک‌ها  
..... ۸۶

۳-۵ توصیف آماری داده‌ها..... ۹۰

۴-۵ تعیین مدل..... ۹۴

۵-۵ برآورد مدل..... ۹۵

۶-۵ آزمون هاسمن، آزمون انتخاب بین اثرات ثابت یا اثرات تصادفی..... ۹۷

۷-۵ بررسی خودهمبستگی در جملات اختلال..... ۹۷

۸-۵ بررسی ناهمسانی واریانس در جملات اختلال..... ۹۸

۹-۵ برآورد مدل نهایی و تحلیل نتایج..... ۹۹

۱۰-۵ خلاصه و نتیجه فصل..... ۱۰۲

## فصل ششم: خلاصه و نتیجه‌گیری..... ۱۰۴

۱-۶ خلاصه و نتیجه‌گیری..... ۱۰۵

## فهرست منابع..... ۱۱۰

پیوست..... ۱۱۷

## فهرست جداول

صفحه

عنوان

---

|  |     |
|--|-----|
| جدول (۱-۲) سهم بانک‌های غیردولتی و مؤسسات اعتباری غیر بانکی از کل سپرده‌ها و تسهیلات بخش غیردولتی..... | ۲۶  |
| جدول (۲-۲) محدوده نرخ‌های سود علی الحساب سرمایه‌گذاری مدت‌دار.....                                     | ۳۲  |
| جدول (۳-۲) نرخ سود مورد انتظار تسهیلات.....  | ۳۲  |
| جدول (۴-۲) تعداد ابزارها و تجهیزات پرداخت الکترونیک.....   | ۳۴  |
| جدول (۱-۳) وضعیت بازار بر اساس شاخص <i>HHI</i> .....   | ۵۶  |
| جدول (۱-۵) توصیف آماری متغیرهای به کار رفته در مدل.....  | ۹۲  |
| جدول (۲-۵) نتایج حاصل از برآوردهای اولیه به منظور تعیین مدل نهایی.....                                 | ۹۶  |
| جدول (۱) توصیف آماری متغیرهای به کار رفته در مدل.....  | ۱۱۸ |
| جدول (۲) نتایج حاصل از برآورد مدل اول.....   | ۱۱۹ |
| جدول (۳) نتایج حاصل از برآورد مدل دوم.....   | ۱۱۹ |
| جدول (۴) نتایج حاصل از برآورد مدل سوم.....   | ۱۲۰ |
| جدول (۵) نتایج حاصل از آزمون هاسمن.....  | ۱۲۱ |
| جدول (۶) نتایج حاصل از آزمون خودهمبستگی <i>xtserial</i> .....  | ۱۲۳ |
| جدول (۷) نتایج حاصل از آزمون ناهمسانی واریانس <i>LR test</i> .....                                     | ۱۲۴ |
| جدول (۸) نتایج حاصل از برآورد مدل نهایی به روش <i>GLS</i> .....  | ۱۲۶ |

## فهرست نمودارها

| صفحه    | عنوان   |
|---------|---|
| ۱۱..... | نمودار (۱-۲) جریان وجوه از طریق نظام مالی                                     |
| ۲۸..... | نمودار (۲-۲) سهم بانکها از مجموع سپردهها و سهم انواع سپردهها از مجموع سپردهها |
| .....   | نمودار (۳-۲) سهم بانکها از کل تسهیلات و سهم بخشهای مختلف اقتصادی از تسهیلات   |
| ۲۹..... | اعطایی  |
| ۳۰..... | نمودار (۴-۲) سهم بانکها از مجموع درآمدها، هزینهها، تعداد کارکنان و تعداد شعب  |
| ۹۳..... | نمودار (۱-۵) نسبت تسهیلات به دارایی بانکهای دولتی و خصوصی                     |

## فصل اول: کلیات تحقیق

## ۱-۱ مقدمه

بانکداری یکی از با اهمیت ترین فعالیت های اقتصاد به شمار می آید. بانکها با سازماندهی و هدایت دریافتها و پرداختها، می توانند مبادلات بازرگانی را تسهیل و موجب گسترش بازارها و رشد و شکوفایی اقتصادی شوند. همچنین، با تجهیز پس اندازها و هدایت آنها به سمت بنگاه های تولیدی و تجاری، خدمات ارزشمندی را ارائه کنند. بانکها به عنوان فعالان اصلی بازار پولی، در راستای تصمیمات اقتصادی بانک مرکزی، با قبض و بسط اعتبارات بانکی و هدایت وجوه از بخشی به بخش دیگر، بر عملکرد متغیرهای کلان اقتصادی اثر می گذارند.

در بازارهای پولی، بانکها به عنوان یک کانال ارتباطی بین پس اندازکنندگان و سرمایه گذاران بر مبنای استفاده بهینه و کارا از عامل سرمایه، عمل می کنند. در این بازارها بانکها با ریسک های مختلفی مواجه بوده و ریسک اعتباری از مهمترین ریسک های بانکی به شمار می آید. اعطای تسهیلات که بخش مهمی از عملیات هر بانک را تشکیل می دهد، از لحاظ اقتصادی حایز اهمیت است. از آنجایی که همیشه اعطای تسهیلات با درجه ای از ریسک همراه است، بی توجهی در این زمینه منجر به نتایج نامطلوبی برای بانکها می گردد. (دفتر مطالعات اقتصادی ۱۳۸۵)

در سال های ۱۳۸۴ تا ۱۳۸۶، یکی از مهم ترین مشکلات بانکها، بالا رفتن نسبت مطالبات سررسید گذشته و معوق بانکها بود (بسته سیاستی - نظارتی سیستم بانکی در سال ۱۳۸۷). افزایش مجموع مطالبات سررسید گذشته و معوق در راستای افزایش تسهیلات اعطایی، نشان دهنده افزایش ریسک عدم پرداخت بانک است. بر این اساس بررسی عوامل مؤثر بر رفتار احتیاطی بانکها از اهمیت خاصی برخوردار است. لذا با توجه به اهمیت موضوع، در این تحقیق به بررسی رفتار احتیاطی بانکها و نحوه عملکرد بانکها در این خصوص پرداخته شده است.

در این مطالعه از یک مجموعه داده‌های تاریخی شامل بانک‌های دولتی و بانک‌های خصوصی برای دوره ۱۳۸۷-۱۳۸۱ استفاده شده است. این تحقیق با استفاده از داده‌های کشور ایران مالکیت و تخصیص پرتفولیوی بانک را مطالعه می‌کند و یک تفاوت معناداری در سطح احتیاط بین بانک‌های دولتی و بانک‌های خصوصی را گزارش می‌دهد. اگر چه تحلیل عوامل مؤثر بر رفتار احتیاطی بانک‌ها از اهمیت خاصی برخوردار است اما تاکنون در ایران در رابطه ساختار مالکیت بانکی با رفتار احتیاطی بانک‌ها مطالعه‌ای انجام نشده است.

## ۲-۱ مسئله پژوهش

در کلیه کشورها اغلب نظام بانکی متشکل از دو مجموعه بانک‌های دولتی و بانک‌های خصوصی است. اگرچه رابطه بین ساختار مالکیت و عملکرد بانک‌ها موضوعی است که مطالعات زیادی بر آن متمرکز شده است (کلارک<sup>۱</sup>، ۲۰۰۵)، اچر<sup>۲</sup> (۲۰۰۵) ... اما رابطه ساختار مالکیت بانکی با رفتار احتیاطی بانک‌ها در عملیات بانکی کمتر مورد مطالعه بوده است. به طور دقیق‌تر بررسی این مسئله که چه رابطه‌ای بین ذخایر بانکی، تسهیلات و مشارکت و ساختار مالکیت وجود دارد موضوعی است که مطالعه آن می‌تواند از اهمیت خاصی در تحلیل رفتار بانک‌های تجاری به عنوان مهم‌ترین واسطه‌های مالی مورد استفاده قرار گیرد. بررسی این مسئله بویژه در نظام بانکی ایران که در حال گذار از یک نظام بانکی دولتی به یک نظام بانکی مختلط است از اهمیت ویژه‌ای در شناخت خصوصیات این نظام جدید برخوردار است.

بانکداری حوزه وسیعی از فعالیت‌های اقتصادی را در بر می‌گیرد و در طی دهه‌های اخیر انواع متعددی از خدمات و محصولات جدید بانکی معرفی شده و خدمات بانکی در ابعاد مختلف گسترش یافته است. کارکردهای اصلی نظام بانکی (بانک مرکزی، بانک‌های تجاری و مؤسسه‌های مالی و اعتباری) عبارتند از: خلق پول، واسطه‌گری مالی، تجمیع پس‌اندازها، اعطای

---

<sup>1</sup> Clark

<sup>2</sup> Otchere

تسهیلات، امکانات تأمین اعتبار برای تجارت خارجی، خدمات واسطه امین، صندوق امانت دارایی‌های با ارزش و خدمات بورس. در دنیای صنعتی به این فهرست می‌بایست انواع محصولات مربوط به تخصیص و توزیع ریسک در نظام اقتصادی نیز افزوده شود. با توجه به کارکردهای ذکر شده نظام بانکی و اهمیت آنها در اقتصاد هر کشور، بررسی عملکرد آنها از نظر مالی - اقتصادی می‌تواند نکات بسیاری برای تحلیلگران اقتصاد کشور، به ویژه در حوزه بانکداری، روشن کند و در حل مشکلات دیرپای نظام بانکداری کشور راهگشا باشد.

بانک‌ها اعطای تسهیلات و شرکت در فعالیتهای سرمایه‌گذاری را با خلق پول و افزایش و کاهش در حجم پول انجام می‌دهند. توانایی بانک‌های تجاری در افزایش و کاهش حجم پول از اهمیت خاصی برخوردار است. زیرا که لازمه برنامه‌ریزی اقتصادی برای رسیدن به نرخ رشد پایدار، داشتن یک سیستم اعتباری انعطاف‌پذیر است.

کارکرد اولیه بانک‌های تجاری، افزایش تسهیلات اعتباری برای افراد قابل اعتماد از نظر بانک است. هدف اولیه مدیران بانک‌ها این است که از کارکردهای پرداخت تسهیلات و کلیه امتیازاتی که دولت به آنها اعطا کرده است، به عنوان مهمترین منبع درآمد استفاده کنند. از سوی دیگر، به دلیل اینکه همواره نیاز به اعتبار در جامعه وجود دارد بانک‌های تجاری خدمات عظیمی ارائه می‌کنند، چرا که موجب افزایش تولید، گسترش سرمایه‌گذاری و سطح بالاتر زندگی می‌شوند.

### ۳-۱ پرسش‌های پژوهش

این پژوهش به دنبال پاسخ به سؤالات زیر است:

- آیا نوع مالکیت باعث تفاوت در رفتار بانک‌ها در اعطای تسهیلات یا نگهداری

ذخایر می‌شود؟

- آیا تحولات در ساختار مالکیت نظام بانکی تغییری در رفتار بانک‌ها ایجاد

می‌نماید؟ (آیا رقابتی شدن منجر به رفتار احتیاطی بیشتر بانک‌ها می‌شود)

## ۴-۱ اهداف پژوهش و ضرورت آن

این تحقیق به دنبال آن است که با بررسی رابطه بین ساختار مالکیت بانک‌های تجاری ایران و رفتار احتیاطی آنها شواهد کاربردی جدیدی در ارزیابی رابطه بین عملکرد بانک‌های تجاری و ساختار مالکیت آنها فراهم نماید.

## ۵-۱ فرضیات پژوهش

در این پژوهش فرضیات زیر مطرح است:

۱- بانک‌های خصوصی در مقایسه با بانک‌های دولتی رفتار احتیاطی بیشتری در وام دادن دارند.

۲- رفتار احتیاطی بانک‌ها تحت تأثیر مجموعه‌ای از متغیرها و عوامل درونی و بیرونی مانند اندازه بانک، نسبت سپرده‌های کوتاه‌مدت به سپرده‌های بلندمدت، گستره نرخ سود بانکی، نسبت مطالبات معوق به تسهیلات، رشد *GDP* و ساختار تمرکز صنعت است.

۳- تحولات در ساختار مالکیت بانک‌ها باعث رفتار احتیاطی بیشتر بانک‌های دولتی در طی زمان می‌شود.

به منظور بررسی صحت این فروض اطلاعات ۱۲ بانک (۸ بانک دولتی و ۴ بانک خصوصی) از ۱۸ بانک موجود در نظام بانکی ایران طی سال‌های ۱۳۸۱-۱۳۸۷ مورد استفاده قرار گرفته‌اند. مسئولین نظام بانکی کشور و بانک مرکزی می‌توانند از یافته‌های این پژوهش بهره‌گیرند.



## ۱-۶ تعاریف عملیاتی

### - بانک

بانک نهادی اقتصادی است که وظیفه‌هایی چون تجهیز و توزیع اعتبارات، عملیات اعتباری، عملیات مالی، خرید و فروش ارز، نقل و انتقال وجوه، وصول مطالبات اسنادی و سود سهام مشتریان، پرداخت بدهی مشتریان، قبول امانات، نگهداری سهام و اوراق بهادار و اشیای قیمتی مشتریان، انجام وکالت خرید یا فروش را بر عهده دارد.

### - تخصیص پرتفولیو بانک

مدیریت پرتفولیوی وام‌ها فرآیند مستمر ارزیابی و بهره‌جویی از انواع فرصت‌های وام‌دهی در جهت کسب حداکثر بازدهی در چارچوب اهداف کلان مدیریت همراه با پذیرش حداقل ریسک می‌باشد، مهمترین اجزاء یک مدل مدیریت پرتفولیوی وام‌ها نیز بازدهی و ریسک انواع فرصت‌های وام‌دهی در بخش‌های مختلف اقتصادی می‌باشد.

### - احتیاط بانک

احتیاط بانک معطوف به تجهیز بانک در رویایی با یک بحران مالی و به حداقل رساندن ریسک اعتباری می‌باشد. رفتار احتیاطی بانک‌ها با سه شاخص نسبت ذخایر اضافی به سپرده، نسبت سپرده به تسهیلات و نسبت تسهیلات به دارایی اندازه گرفته می‌شود.

### - ساختار مالکیت

از جمله مهمترین عوامل مؤثر بر رفتار احتیاطی بانک‌ها، ساختار مالکیت می‌باشد. مسئولیت نسبت به سهامداران و سپرده‌گذاران آیا باعث می‌شود بانک‌های خصوصی نسبت به بانک‌های با مالکیت دولتی در اعطای تسهیلات محتاط‌تر باشند.

در ادامه در فصل دوم با توجه به اهمیت نقش بانکها در اقتصاد کشور این فصل به مرور اجمالی نظامهای مالی و بانکی با تمرکز بر سیستم بانکی ایران می‌پردازد. فصل سوم به ادبیات تحقیق و مبانی نظری مربوط به رفتار احتیاطی بانکها و عوامل مؤثر بر آن اختصاص دارد. در فصل چهارم مروری بر پیشینه تحقیق و مطالعات انجام شده در سایر کشورها داریم. فصل پنجم پس از توصیف داده‌ها و معرفی متغیرهای مربوطه، به برآورد مدل و تجزیه و تحلیل نتایج می‌پردازد. در انتها فصل ششم خلاصه‌ای از فصل‌های قبلی، مقایسه نتایج این تحقیق با تحقیقات قبلی، پیشنهادهای برای مطالعات بیشتر در این زمینه و توصیه‌های سیاستی قابل استنتاج از این تحقیق را ارائه می‌نماید.

## فصل دوم: مروری بر نظام بانکی کشور

## ۱-۲ مقدمه

نظام مالی هر کشور نقش بسیار مهمی در سلامت، رشد و موفقیت اقتصاد کشور دارد. نهادهای مالی شامل بازارها و مؤسسه‌های مالی به عنوان نهادهای واسطه‌ای نقش مؤثری در تأمین، تجهیز، توزیع و تخصیص منابع مالی ایفا می‌کنند. هر کشوری که دارای سیستم مالی پیشرفته‌تری باشد می‌تواند ثبات مالی خود را در سطح ملی و بین‌المللی حفظ کند.

به منظور حصول زمینه لازم در تحلیل رفتار احتیاطی بانک‌ها این فصل به مرور اجمالی نظام‌های مالی و بانکی با تمرکز بر سیستم بانکی ایران می‌پردازد. با توجه به اهمیت نظام‌های مالی در هر کشور، در این فصل ابتدا مروری اجمالی بر بازارهای مالی و اهمیت واسطه‌های مالی داریم. در مرحله بعدی به نقش بانک‌ها به عنوان یکی از مهم‌ترین واسطه‌های مالی در ارائه خدمات مالی و ساختار نظام مالی ایران پرداخته می‌شود. در نهایت گزارش مختصری از وضعیت نظام بانکی کشور در سال ۱۳۸۷ ارائه می‌گردد.

## ۲-۲ بازارهای مالی<sup>۳</sup>

بازارهای مالی بازارهایی هستند که وظیفه اصلی آنها انتقال وجوه از پس‌اندازکنندگان (کسانیکه با مازاد وجوه روبرو هستند) به قرض‌گیرندگان (کسانیکه با کمبود وجوه روبرو هستند) است. انتقال وجوه در بازارهای مالی از افرادی که فرصت‌های سرمایه‌گذاری مولد ندارند به آنهایی که از چنین فرصت‌هایی برخوردارند، باعث بهبود رفاه اقتصادی افراد جامعه می‌شود. در حقیقت نقش بازارهای مالی به عنوان یک عامل کلیدی در رشد روز افزون اقتصادی بسیار مهم است و عملکرد ضعیف بازارهای مالی از جمله عواملی است که باعث شده است تعداد زیادی از کشورها در جهان فقیر باقی بمانند. همچنین فعالیت‌های بازار مالی اثرات مستقیم بر ثروت شخصی، رفتار بنگاه‌ها و مصرف‌کنندگان و سطح کارایی ادواری اقتصاد دارد.

<sup>۳</sup> این بخش با استفاده از کتاب مشکین (۲۰۰۶) صفحات ۱۸ تا ۳۵ تنظیم شده است.